

Učebné osnovy

Názov predmetu	Slovenský jazyk a literatúra
Stupeň vzdelania	ISCED 2- nižšie sekundárne
Ročník	piaty
Časový rozsah vyučovania	Jazyk: 3 hodiny týždenne, 99 hodín ročne Literatúra: 2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne
Poznámka	Povinný predmet
Vypracovala	PaedDr. Marta Viteková

1 Charakteristika predmetu

Slovenský jazyk a literatúra tým, že vytvára predpoklady pre úspešné zvládnutie ostatných vyučovacích predmetov, má v systéme vzdelávania dominantné postavenie. Slovenčina ako materinský jazyk je prostriedkom uvedomovania si národnej identity a štátnej príslušnosti človeka.

Tvorí integrálnu zložku jeho myslenia, je prostriedkom na poznávanie vonkajšieho a vnútorného sveta, na verbálne vyjadrovanie myšlienok, pocitov a nálad, slúži na kontakt a dorozumievanie sa s inými používateľmi jazyka, pomáha vnímať krásu umeleckých diel. Zároveň reprezentuje intelektuálnu, citovú a mravnú vyspelosť svojich používateľov. Dobré zvládnutie jazykového učiva a najmä komunikačných a kognitívnych kompetencií sa stáva východiskom ku kvalitnejším výsledkom celého školského systému a následnej schopnosti žiakov uplatniť sa na trhu práce a v súkromnom živote.

2 Ciele vyučovacieho predmetu

- Uvedomiť si jazykovú a kultúrnu pestrosť v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci krajiny
- Rozvíjať komunikačné jazykové kompetencie, čítanie s porozumením
- Viest' žiakov k spoznávaniu jazyka ako vnútorne štruktúrovaného a uceleného systému
- Viest' žiakov k poznaniu bohatosti jazykových prostriedkov
- Pestovať v žiakoch úctu a lásku k materinskému jazyku a vedomie jazykovej príslušnosti k istému etniku
- Zvyšovať jazykovú kultúru ústnych i písaných prejavov žiakov
- Prostredníctvom jazyka a ľudovej slovesnosti viesť k poznávaniu histórie vlastného národa
- Prehlbovať estetické cítenie žiakov, odhaliť im krásu umeleckého slova
- Rozvíjať estetické cítenie žiakov založené na empatii a asertivite, viesť ich k prosociálnemu správaniu, aby si uvedomili podstatu a význam ľudských hodnôt

Kompetencie

2.1 Kognitívne spôsobilosti

- Čítať s porozumením - pochopiť význam textu, formálnu stránku textu, pochopiť význam lexikálnych jednotiek
- Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum
- Členiť text z hľadiska kompozície
- Editovať koncept textu, opraviť štýl, gramatické chyby, pravopis a interpunkciu
- Rešpektovať jazykové pravidlá vo vlastných jazykových prejavoch
- Poznávať stylistickú hodnotu jednotlivých útvarov
- Rozvíjať pamäťové, klasifikačné a aplikačné zručnosti

- Charakterizovať a vedieť rozlíšiť literárne druhy a žánre

2.2 Afektívne spôsobilosti

- Sformulovať vlastné hodnotenie ukážky (úryvku, diela), podložiť svoje stanovisko argumentmi
- Prijímať, hodnotiť a vážiť si odkaz našich predkov
- Zaujať postoj k umeleckému textu
- Sformulovať vlastné hodnotenie diela a podložiť svoje stanovisko argumentmi.

2.3 Konatívne spôsobilosti

- Pri ústnom prejave dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu, spisovnú výslovnosť a správne uplatňovať suprasegmentálne javy
- Reprodukovať umelecký a vecný text (doslovne, podrobne, stručne)
- Aplikovať jazykovedné vedomosti na vecné a umelecké texty, dodržiavať pravopisnú normu
- Uskutočniť jazykovú analýzu textu a vytvárať jazykový systém
- Vytvoriť dejovú osnovu prečítaného diela, vyhľadať kľúčové slová
- Určiť hlavné a vedľajšie postavy diela.
- Abstrahovať a sformulovať hlavnú myšlienku prečítaného diela, vrátane lyrickej básne.
- Zdramatizovať básnický alebo prozaický text (rozprávka, bájka, povesť)
- Ilustrovať umelecký text
- Napísať kratší prozaický útvar (bájka, rozprávka), básnický text

2.4 Komunikačné spôsobilosti

- Adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu
- Vyjadrovať sa neverbálne a chápať neverbálnu komunikáciu
- Prezentovať a obhájiť vlastný názor
- Prezentovať umelecký text

2.5 Učebné spôsobilosti

- Zapamätať si potrebné fakty a definície a preukázať ich znalosť
- Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi
- Na základe indukcie a zovšeobecnenia odvodiť charakteristiky a definície nových javov
- Usporiadať známe javy do tried a systémov
- Orientovať sa v školskej a verejnej knižnici
- Vedieť získať informácie z rôznych zdrojov a internetu
- Budovať si vlastnú knižnicu

2.6 Interpersonálne spôsobilosti

- Spôsobilosť akceptovať skupinové hodnoty
- Schopnosť tolerovať odlišnosti jednotlivcov
- Schopnosť kooperácie
- Schopnosť empatie

2.7 Postojové spôsobilosti

- Vytvárať si vlastný hodnotový systém
- Vytvárať si pozitívny vzťah k vlastnému národu
- Uvedomovať si svoju národnú identitu

3 Stratégia vyučovania

Stratégiou vyučovania chceme dosiahnuť, aby zvolené metódy, formy a prostriedky rozvíjali v žiakoch národnú hrdosť a pozitívny vzťah k materinskému jazyku. Zároveň aby žiakov viedli k osvojovaniu si jazyka ako prostriedku na získavanie a odovzdávanie informácií, na vyjadrovanie vlastných pocitov, postojov a názorov, aby rozvíjali ich komunikatívne schopnosti a návyky tak, aby vedeli primerane reagovať v rôznych jazykových situáciách, aby nadobudli sebavedomie pri vystupovaní na verejnosti, nadobudli estetické cítenie, uvedomili si podstatu ľudských hodnôt, pochopili slovesné umelecké dielo a vyjadrili svoje hodnotenie

3.1 Metódy

- Situačná metóda
- Inscenačná metóda
- Riadený rozhovor, diskusia
- Skupinová práca
- Samostatná práca
- Problémové metódy, heuristická metóda
- Fixačné metódy
- Motivačné metódy
- Práca s knihou a odborným textom
- Práca s umeleckým textom

3.2 Formy

- Vyučovacia hodina klasického typu
- Projektové vyučovanie
- Skupinové vyučovanie
- Exkurzia
- Beseda

3.3 Vyučovacie postupy

Využiť metodické postupy pre vyučovanie jednotlivých tematických celkov počas osvojovania si učiva, aktualizácie osvojeného učiva, kontroly a hodnotenia podľa metodického príručky na vyučovanie SJ a Pomocníka z literatúry pre 5. roč. ZŠ

3.4 Prostriedky (učebné zdroje)

3.4.1 Odborná literatúra

- Krajčovičová, J. : Slovenský jazyk pre 5. roč ZŠ
- Krajčovičová, J. : Slovenský jazyk pre 5. roč ZŠ – zbiierka úloh a cvičení

- Krajčovičová, J. : Slovenský jazyk pre 5. roč ZŠ – metodická príručka
- Petriková, D.: Literárna výchova pre 5. roč. ZŠ
- Krajčovičová, J. : Pomocník z literatúry pre 5. roč. ZŠ
- Juríček, J.: Encyklopédia spisovateľov sveta
- Rosenbaum, K. : Encyklopédia slovenských spisovateľov
- Pravopisné slovníky a príručky

3.4.2 Didaktická technika

- PC, dataprojektor
- CD – prehrávač
- video

3.4.3 Materiálne výučbové prostriedky (učebné pomôcky)

- Gramatické tabule
- Štandardizované testy
- Portréty autorov

3.4.4 Ďalšie zdroje

- Internet- www.infovek.sk, , www.zborovna.sk, www.fitucitela.sk,
- Noviny, časopisy
- Knižnica

4. Učebné osnovy – jazyková zložka

1. Hláskoslovie, zvuková rovina jazyka a pravopis - 10 hod.

Hlásky
Interpunkcia
Prozodické vlastnosti

2. Náuka o slove - významová rovina jazyka - 10 hod.

Slová a vety podľa významu
Spisovný jazyk
Tvorenie slov

3. Tvarová rovina jazyka- morfológia - 50 hod.

Podstatné mená
Prídavné mená
Zámená
Číslovky
Slovesá
Predložky
Ostatné slovné druhy

4.Skladobná rovina - 4 hod.

5. Sloh

- 25 hod.

Prostriedky komunikácie
Druhy komunikácie
Slohové postupy- opis, rozprávanie
Umelecký a vecný text

5. Hodnotenie žiakov

Predmet sa klasifikuje podľa Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov základných škôl. Hodnotiť sa budú ústne odpovede, písomné testy, výstupy projektov, skupinovej a samostatnej práce, hodnotenie umeleckého prednesu textu.

5.1 Metódy hodnotenia

- Ústna skúška
- Písomná skúška
- Hodnotenie pracovnej aktivity, súvislého prejavu, výkonu žiaka
- Slovné hodnotenie
- Priebežné hodnotenie čiastkových úspechov žiaka (kombinované hodnotenie)

5.2 Prostriedky hodnotenia

- Rozbor žiackych prác
- Rozhovor
- Skúšanie
- Hodnotenie portfólia žiaka
- Analýza výstupu projektu
- Previerka
- Diktát

5.3 Kritériá hodnotenia vo vzťahu k výkonovým štandardom

- Žiak napíše 4 predpísané diktáty
- vypracuje 1 predpísanú slohovú prácu (súkromný list, opis prac. postupu, rozprávanie s prvkami opisu)
- zdramatizuje vybraný prozaický text
- spamäti reprodukuje 2 básnické a jeden prozaický text na triednych kolách recitačných súťaží
- vedie si čitateľský denník prečítaných diel podľa predlohy
- zadané písomné práce a testy vypracuje min. na 26%

1 Vzdelávací štandard zo slovenského jazyka pre piaty ročník

		Obsahový štandard	Výkonový štandard	
1.1 Jazyková rovina/	1.1.1 Tematický celok			1.2 Hodinová 1.3 dotácia
Hláskoslovie, zvuková rovina jazyka a pravopis				10
	1.3.1.1 Hlásoky	hlásoky, delenie hlások- znelé, neznelé, nepárové hlásoky, splývavá výslovnosť	ovláda delenie hlások na znelé, neznelé, nepárové, ovláda pravopis a výslovnosť spoluhlásokových skupín, správne vyslovuje a píše slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu	
		predpony, pravidlo o rytmickej krátení	nájde predponu, určí základ slova	
	1.3.1.2 Interpunkcia	interpunkčné znamienka - spojovník, pomlčka	v písanom texte správne použije spojovník, pomlčku, pochopí zmysel umeleckého textu vzhľadom na využitie interpunkčných znamienok	
	1.3.1.3 Prozodické vlastnosti	melódia vety, prestávka, sila hlasu, prízvuk, dôraz	správne intonuje vety podľa obsahu, pozná pojmy: melódia, prestávka, intenzita hlasu, prízvuk, dôraz	
Náuka o slove - významová rovina jazyka				10
	1.3.1.4 Vety podľa významu	jednovýznamové a viacvýznamové slová	ovláda členenie slov na jednovýznamové a viacvýznamové slová, rozozná	

			významové vzťahy medzi slovami	
		synonymá, antonymá, synonymický slovník	pozná synonymá a antonymá, uvedie príklady, vie vytvoriť synonymický rad, vie použiť synonymický slovník, overí si význam slova	
		ustálené slovné spojenia - frazeologizmus, frazeologický slovník	spozná frazeologizmus, pracuje s frazeologickým slovníkom, overí si význam lexikálnej jednotky	
		Príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie	Vie ich charakterizovať, uvedie príklad	
	1.3.1.5 Spisovný jazyk	Spisovný jazyk, nárečie	ovláda členenie slovnej zásoby na spisovné slová a nárečia, vie nahradiť nespisovné slová spisovnými	
	1.3.1.6 Tvorenie slov	Predpona, predponové tvorenie slov	Ovláda tvorenie slov predponami	
Tvarová rovina jazyka- morfológia				50
	1.3.1.7 Podstatné mená	podstatné mená , skloňovanie , pádové otázky, kategórie rodu, čísla, pádu	pozná sústavu skloňovania podst. mien, určí gramatické kategórie podst. mena, vie správne skloňovať slová vo vetách, nájde a opraví nesprávny tvar v texte	
		životnosť a neživotnosť podstatných. mien	vie vysvetliť, rozlíšiť životnosť a neživotnosť podstatných mien	
		skloňovanie - vzor chlap, hrdina	ovláda skloňovanie životných podst. mien podľa vzoru chlap, hrdina	
		skloňovanie vzor dub, stroj	ovláda skloňovanie	

			podst. mien podľa vzoru dub, stroj-neživotné, zvieracie	
		skloňovanie - vzor žena, ulica,	ovláda skloňovanie podst. mien podľa uvedených vzorov, pozná dvojtvary v G. plurálu a vie ich použiť, pozná výnimky z pravidla o rytmickej krátene v G plurálu	
		skloňovanie - vzor dlaň, kosť	ovláda skloňovanie podst. mien podľa uvedených vzorov	
		skloňovanie - vzor- mesto, srdce,	ovláda skloňovanie podst. mien podľa vzorov	
		skloňovanie - vzor- dievča,	ovláda skloňovanie podst. mien podľa vzoru, vie správne použiť dvojtvar	
		skloňovanie - vzor- vysvedčenie	ovláda skloňovanie podst. mien podľa vzoru, pozná výnimky z rytmického krátene	
	1.3.1.8 Prídavné mená	prídavné mená ako slovný druh	vie určiť v texte príd. mená, rozlíši tvrdo a mätko zakončené,	
		druhy príd. mien- akostné príd. mená	ovláda delenie príd. mien na akostné, uvedie príklad, nájde v texte	
		stupňovanie	vie stupňovať príd. meno, dokáže rozlišovať jednotlivé stupne akostných príd. mien	
		gramatické kategórie	vie určiť gramatické	

			<p>kategórie príd. mena, chápe dôležitosť zhody podst. mena a príd. mena pri skloňovaní a pri porozumení textu</p>	
		vzor pekný, cudzí	<p>ovláda skloňovanie podľa vzoru pekný, cudzí</p>	
		vlastné mená	<p>ovláda písanie veľkých písmen vo viacslovných pomenovaniach, správne napíše adresu na list, pohľadnicu</p>	
	1.3.1.9 Zámená	zámená	<p>vie nájsť zámeno v texte, použije správny tvar zámena</p>	
		osobné zámená základné a privlastňovacie	<p>vie rozlíšiť a správne v komunikácii aj texte použiť osobné zámeno základné a privlastňovacie zámeno</p>	
		väzba s pádom	<p>vie skloňovať osobné zámená, vytvára správne predložkové väzby</p>	
	1.3.1.10 Číslovky	číslovky- delenie – základné, radové	<p>určí číslovku v texte, chápe význam čísloviek v texte, ovláda delenie na základné a radové, vie ich správne použiť, uvedie príklady</p>	
	1.3.1.11 Slovesá	slovesá	<p>chápe úlohu slovesa v texte</p>	
		Časovanie, slovesné kategórie- osoba, číslo, čas	<p>ovláda sústavu časovania slovesa, určí kategórie slovesa, správne použije všetky tvary slovesa "byť"</p>	
		tykanie- vykanie	<p>vie správne používať tykanie a vykanie v ústnej aj písomnej komunikácii</p>	

	1.3.1.12 Predložky	predložky- väzba s pádom	dodrížiava právne predložkové väzby pri tvorbe slovných spojení, viet a väčších celkov	
	1.3.1.13 Ostatné slovné druhy	Príslovky, spojky, častice, citoslovčia	Vie nájsť v texte, vytvorí príklady	
Skladobná rovina				4
	1.3.1.14 Skladba	veta - jednoduchá veta	vie vytvoríť jednoduchú holú a jednoduchú rozvitú vetu, chápe úlohu slovesa	
		vety podľa obsahu- želacia, zvolacia	vie vytvoríť jednotlivé druhy viet, rozlíšiť ich, správne intonovať	
		slovosled	pri tvorbe viet dodrížiava správny slovosled a používa správne interpunkčné znamienka	
Sloh				25
	1.3.1.15 Prostriedky komunikácie	pohľadnica, súkromný list, oslovenie, adresa,	vie napísať súkromný list, pohľadnicu, vypísať adresy, ovláda pravopis oslovení	
		súkromný rozhovor (predstavenie sa, privítanie, rozlúčenie, prosba/ želanie, poďakovanie, rozlúčenie sa, ospravedlnenie,)	ovláda pravidlá rozhovoru, slušné správanie	
		telefonický rozhovor, tvorba otázok, blahoželanie,	ovláda pravidlá rozhovoru, vedieť počúvať	
	1.3.1.16 Rozprávanie	jednoduché rozprávanie- časová postupnosť v rozprávaní, reprodukcia, úvod, jadro, záver, odsek	Reprodukuje umelecký a vecný text na základe chronologickej alebo logickej postupnosti, vie členiť text významovo aj formálne	
		osnova, nadpis,	vie zostaviť	

		nápis, koncept,	stručnú osnovu, reprodukovať aj vytvoriť príbeh podľa nej, vytvorí nadpis, vie pracovať s konceptom vlastnej práce, vie opraviť svoj aj cudzí text, v texte dodržiava nadobudnuté vedomosti z ortografie, lexikológie, morfológie a syntaxe	
	1.3.1.17 Opis	opis predmetu, obrázka, osoby	vie vytvoriť jednoduchý opis, pozná charakteristické znaky slohového postupu	
		rozprávanie s prvkami opisu	vie vytvoriť rozprávanie s prvkami opisu, dokáže rozlíšiť opisnú a rozprávaciu časť	
		opis pracovného postupu	dokáže rozlíšiť statický a dynamický opis, napíše dynamický opis	
		poznámky,/ konspekt,	vie z rôznych zdrojov vyhľadať informácie, spracovať ich vo svojom texte, tvorí poznámky	
		kľúčové slová	zaznamená kľúčové slová z textu,	
	Druhy komunikácie	interview	vie pripraviť interview - oslovenie, formulácia otázok, poďakovanie, ukončenie rozhovoru...	
		argument, názor, diskusia	vie vyjadriť svoj názor, vhodnou formou ho zdôvodniť a obhájiť	
		krátke správy - SMS, e- mail, oznámenie, správa, pozvánka,	vie vytvoriť oznámenie, správy a ostatné krátke informačné	

		plagát, vizitka, inzerát, reklama	žánre, vie ich rozlíšiť a pomenovať	
		hlavná myšlienka, téma	pochozí text, vie sa v ňom orientovať, sformuluje základnú myšlienku, tému textu (prepojenosť s literatúrou)	
	1.3.1.18 Umelecký a vecný text	umelecký a vecný text	rozlíši umelecký a vecný text, porozumie významu slov (prepojenosť s literatúrou)	

V Novom Meste nad Váhom 17.2.2011-02-16
Vypracovala: Dr. Marta Viteková